

15882

355.2

S-83

1288

ԵՐԴՄՆԱԿԱՆ ԽՈՍՏՈՒՄՆ

(ԵՐԴՈՒՄՆ)

ԲԱՅԱՏԻԱԾ ՍՏՈՐԻՆ ԶԻՆՈՒՈՐՆԵՐԻ

ՀԱՄԱՐ

207

Յ օ ը Ն Ե ց

ՊՕԴՊՕԼ ԿՈՎՆԻԿ ՏՈՒԼԻՆ

Թարգմանող թիւն ուստերէնից

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ ԳՆԴԱՊԵՏ ԱՂԷՔՍԱՆԻՐ
ԹՈՎՄԱՍԵԱՆ ՄԷԼԻՔ—ՀԱՅԱԶԵԱՆՅԻ

Թ Ի Ֆ Լ Ի Ս

Տպարան Մովսիսի Վարդանեան

1888

2010

55.2

5-83

2.001

ԵՐԴՄՆԱԿԱՆ ԽՈՍՏՈՒՄՆ

(ԵՐԴՈՒՄՆ)

ԲԱՅԱՏՐԱԾ ՍՏՈՐԻՆ ՁԻՆՈՒՈՐՆԵՐԻ

ՀԱՄԱՐ

355.2

S-83

Յ օ ռ ի ն ե ց

ՊՕԴՊՕԼԿՈՎՆԻԿ ՏՕՄԻԼԻՆ

Թույլատրուած է տարածել զօրքի մէջ. Նրջաբ. Գլխաւ.
Նտաբի. 1886 Թ. № 196

Թ ա ր գ մ ա ն ու թ իւ ն ո ու ս եր է ն ի ց

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ ԴՆԴԱՊԵՏ ԱՂԷՔՍԱՆԴՐ
ԹՈՎՄԱՍԵԱՆ ՄԵԼԻՔ—ՀԱՅԿԱԶԵԱՆՅԻ

Թ Ի Ֆ Լ Ի Զ

Տպարան Մովսիսի վարդանեան

1888

Доз. Ценз Тифлисъ, 22 Ноября, 1886 г.
Тип. М Вартанянцъ, Тройц. пер. д. № 11

36443-66

ԵՐԴՄԱԿԱՆ ԽՈՍՏՈՒՄՆ

(ԵՐԴՈՒՄՆ)

ՐԱՅԱՑՐԱԾ ՍՅՈՐԻՆ ԶԻՆՈՒՈՐՆԵՐԻ ՀԱՄԱՐ

Ձեզանից ամէն մէկը ծառայութեան մը-
տած օրը երգուել էք, այսինքն երգմամբ
մի խոստումն էք արել Աստուծոյ առաջին
եւ վերջը համբուրել էք Փրկչի աւետարանն
եւ խաչը:

Մարդս սորանից աւելի մեծ խոստումն
չի կարող անել. իսկ ով իւր խոստումը չը
կատարեց, նա պատասխանատու է Աստու-
ծոյ եւ մարդկանց դատաստանի առաջին:

Որպէս զի ձեր խիղճը մաքուր լինի Աստուծոյ եւ մարդկանց տռաջին, պէտք է դուք լաւ հասկանաք երգման նշանակութիւնը եւ սրբութեամբ պահպանէք:

Դուք երգուել էք. ա. անկեղծութեամբ եւ հաւատարմութեամբ ծառայել Թագաւորին եւ Նորա Ժառանգին՝ չը խնայելով նոցա համար ձեր անձը՝ մինչեւ ձեր արեան վերջին կաթիլը:

բ. Արտաքին եւ ներքին թշնամիներէջ քաջութեամբ պաշտպանել Նրանց եւ Հայրենիքը: գ. Այն ամէն բանի համար, ինչ որ Թաւորի շահերին հակառակ է, ինչ որ կարող է վնաս եւ կորուստ պատճառել, լսելուն պէս պարտական էք ոչ միայն նախապէս տեղեկութիւն տալ, այլեւ ամէն միջոց գործ դնել թող չը տալու եւ առաջն առնելու: դ. Ամենայն գաղտնիք, ինչ որ ձեզ հաւատացած է, սրբութեամբ պահպանել: ե. Ան-

պայման հպատակել ձեր մեծաւորի կամբին: զ. Զեր զօրաբաժնից, ձեր դրօշակի տակից երբէք չը հեռանալ եւ մինչեւ ողջ էք, գնալ նոցա հտելից, եւ է. ամէն ժամանակ եւ ամէն հանգամանքում այնպէս պահել ձեզ, ինչպէս արժան եւ վայել է ազնիւ, հաւատարիմ, հնազանդ, քաջ եւ անձնուէր մարդու:

Յս ձեզ բացատրեմ, թէ ո՞վ է Թագաւորը եւ ի՞նչ է Հայրենիքը, որոց համար դուք երգուեցիք չը խնայել ձեր անձը՝ մինչեւ արեան վերջին կաթիլը:

Թագաւոր. Թագաւորն է Աստուծոյ ընտրեալը, Աստուծոյ Օծեալը. Նորան է հաւատացել Աստուծո՞ մեր Հայրենիքը, որի լիակատար եւ անսահման իշխողն եւ հրամանատարն ինքը Թագաւորն է:

Թագաւորին պէտք է հնազանդել ոչ թէ միայն երկիւղ կրելով Նորանից՝ ինչպէս մի

իշխանաւորից, որի ձեռքին է մեր վիճակը, մեր կեանքը. այդ բաւական չէ. Նորան պէտք է հնազանդել եւ խղճի մտօք. ըստ որում նա մեր Ամենողորմած Հայրն է, որովհետեւ ինչպէս Հայրը հոգում է իւր որդւոց երջանկութեան եւ բարօրութեան մասին, նոյնն է անում եւ ինքը Թագաւորը մեր ամէնքիս համար: Թագաւորի կամքը սուրբ է, Աստուծոյ իմաստութիւնն է նորան առաջնորդում եւ դեկալարում՝ մեզ կառավարելու ժամանակ: Ուրեմն Թագաւորի կամքը չը կատարողը, Նորան հակառակողը հակառակ է Աստուծուն:

Հայրենիք: Այն՝ ինչ որ կոչուում է Ռուսիա, այն՝ ինչ որ գտնուում է մեր Թագաւորի իշխանութեան ներքոյ, մեր Հայրենիքն է. բոլոր նահանգները, գաւառները մեր Հայրենի երկիրն են, իսկ մեր ծնած տեղը, ուր թաղուած են մեր պապերը, մեր

Հայրերը, քաղաք է նա, աւան է, գիւղ է, միեւնոյն է, այն մեր սուրբ ծննդավայրն է: Ռուս ժողովուրդն ի հնուց անտի յայտնի է իւր Հայրենիքի անկեղծ սիրովը, նա ամէն ժամանակ պատրաստ է ամենայն անձնազոհութեամբ նորան պաշտպանելու: Եղել են նեղ օրեր, երբ Թուրքը, Փռանցուղը յարձակուել են Հայրենիքի վերայ, բայց ժողովուրդը ոտքի է կանգնել եւ թշնամին փախել է: Հայրենեաց պաշտպանութիւնը միշտ համարուել եւ համարուում է մի սուրբ գործ: Եւ միթէ կայ մեր մէջ մի հատ մարդ, մի Ռուս, որ իւր գլուխը, իւր սեպհականութիւնը յետ չը դնի իւր Հայրենի աշխարհի, իւր սուրբ ծննդավայրի եւ միաժամանակ Նորա համար, որի հոգատարութեանն է յանձնել Աստուած այն ամէնը: Թագաւորն եւ Հայրենիքն անբաժան էակներ են. Հայրենիքը մարմինն է, Թագաւորը՝ հոգին:

ԵՐԴՄՆԱԿԱՆ ԽՈՍՏՈՒՄՆ (ԵՐԴՈՒՄՆ.)

Հաւատարմութեամբ ծառայել — նշանակում է ճշգրտութեամբ, եռանդով եւ տոկունութեամբ կատարել Թագաւորի կամքն եւ հրամանը. ուրեմն Նորա թշնամիների եւ չարամիտների ոչ մի հրապոյրը, սպառնալիքը, մինչեւ անգամ մահը չը պէտք է կարողանան խախտել Նորանից ձեր հաւատարմութիւնը:

Ռուսական զինուորը շատ վաղուց յայտնի է աշխարհին իւր դէպի Թագաւորն եւ Հայրենիքն ունեցած հաւատարմութիւնովն եւ անձնօրէնութիւնովը, շատ անգամ է նա ապացուցել, որ ինքը պատրաստ է արգարեւ իւր անձը զոհել նրանց համար:

Ահա ձեզ ամենամօտիկ անցեալից մի օրինակ: 1880 թուին մեր անմոռանալի հերոսը — գեներալ Սկօբելեւը պաշարեց Թե-

քինցիների Գեօգ — Թափայ կոչուած ամրոցը: Գեկտեմբերի 30-ին պաշարուած Թեքինցիները յարձակումն գործեցին, եւ թէպէտ շուտով ցրուեցան, բայց կարողացան գերի առնել 21-րդ ռմբակիգ բրիգադի թնդանօթաձիգ Աղաֆօն Միկիտին անունով մի զինւորի: Թեքինցիք կամեցան ստիպել Միկիտինին, որ նա թնդանօթ արձակի մեր զօրքի վերայ, բայց ոչ նոցա խնդիրը, ոչ յորդորն եւ ոչ սպառնալիքը կարողացան ազդել Միկիտինի վերայ. նա միանգամայն մերժեց կատարել նորանց կամքը: Այն ժամանակը նորան ենթարկեցին սարսափելի տանջանքների, նորա թիկունքի կաշին զօլ-զօլ քերթեցին, մատները կտրատեցին եւ Միկիտինը հերոսաբար մեռաւ անտանելի տանջանքների մէջ եւ չը դաւաճանեց. նա հաւատարիմնաց Թագաւորին եւ Հայրենիքին: Իրանք՝ Թեքինցիքը Գեօգ — Թափէն առնելուց յետոյ, յար-

գանձուի եւ զարմանքով պատմո՞ւմ էին Աղա-
ֆօն Միկիտինի հերոսական մահը:

Աղաֆօն Միկիտինի փառաւոր յաղթանակն
անմահացնելու համար Բարձրագոյն հրամա-
մայուած է բոլոր ռմբաձիգ զօրքանակի
մէջ ստորագրութիւն բանալ՝ նորա փերայ ար-
ձան կանգնացնելու:

Այս նահատակ—հերոսը Սուլազեան նա-
հանգի, Կալվարի գաւառի, Կիբօր գիւղիցն
էր: Կալվարի գաւառի ժողովուրդն իւրեանց
հարազատ հերոսի յիշատակն անմահացնե-
լու համար որոշեցին Կալվարի քաղաքումը
սուրբ Աղաֆօնի անունով մի եկեղեցի կա-
ռուցանել, այն պայմանաւ, որ այն տաճա-
րում յաւիտեան յիշատակուին իւրեանց նա-
հատակ հերոսն եւ առ Ս.ստուած հանգու-
ցեալ Աղէքսանդր Բ. Կայսրը: Թագաւոր
Կայսրը բարեհաճեց հաւանել Կալվարեցւոց
արածը եւ իւր սեպհական ձեռքովը մական-

գրեց. «սրտանց շնորհակալութիւն անել»:
Ահա, թէ Թագաւորն եւ Հայրենիքն ինչպէս
են յարգում եւ պատուում իւրեանց քաջ ծա-
ռաների սիրագործութիւնները: Միաժամա-
նակ բարձրանում են դէպի Ամենաբարձրե-
լոյ Աթոռն աղօթք եւ բարեմաղթութիւններ՝
Թագաւորի եւ նորա ազնիւ ու հաւատարիմ
ծառայի—քաջ զինուորի հոգւոց փրկութեան
համար: Զմարիտ, որ փառաւոր է Միկի-
տինի քաջագործութիւնը, նա կարող է լիա-
կատար օրինակ դառնալ ձեզ, երբ որ դուք
գործ կունենաք Թագաւորի եւ Հայրենիքի
ամէն մի թշնամու հետ: Միկիտինին չը
հրապուրեցին ոչ խոստմունքներն ու պա-
տիւնները եւ ոչ մեծ հարստութիւնը, որ նո-
րան առաջարկում էին, նա գերադաս հա-
մարեց այն ամենից մարտիրոսական մահը,
որպէս զի դաւաճան անուն չը տանի, երգմ-
նագանց չը համարուի: Իւր գործովը նա ա-

պացուցեց թշնամիների առաջին, թէ Ռուսի զինուորն ինչպէս է սրբութեամբ յարգում իւր երգումը, որ նա արել է հաւատարիմ լինելու թագաւորին եւ Հայրենիքին: Թագաւորն եւ Հայրենիքը փոխադարձապէս վարձատրել են քաջ հերոսին իւր արած ծառայութեանց փոխարէն: Նորա արձանը զարդարում է Կովկասեան լեռների մէջ գտնուած Թեմիրխան - Շուրայ քաղաքը:

Անկեղծութեամբ ծառայել — նշանակում է ծառայել առանց կեղծաւորութեան, խորամանկութեան եւ նենգաւորութեան, ինչ ասել, այն էլ կատարել, թէ դէմ յանդիման եւ թէ աչքից հեռու: Ով որ առաջիկ կանգնած ժամանակ պատրաստակամութիւն է ցոյց տալիս յանձրն առնել ամենատեսակ անձնազոհութիւն, իսկ քեզանից հեռանալով ուրիշ է ասում եւ ուրիշ է գործում, նա նենգաւոր

է, նա շողաբորթող է. եթէ նորա արածը մարդից ծածուկ կը մնայ, չի կարող թագչի Սմենատես եւ Սմենագէտ Արարչի աչքից, որ գիտէ ոչ միայն մեր գործերը, այլ եւ մեր մտքի խորհուրդները: Աստուած կը շփոթի այնպիսի մարդու գործերը, նորա կեղծաւորութիւնը, խորամանկութիւնն եւ ներգաւորութիւնը կը յայտնուին, նա կը պատժուի եւ ոչ ոք նրան ոչինչ չի հաւատալ:

Ձը խնայել իւր անձը մինչեւ րեան վերջին կաթիլը — նշանակում է, եթէ ձեր կեանքը հարկաւոր լինի թագաւորի պաշտպանութեան համար, դուք, ինչպէս նորա հաւատարիմ ծառաներ, չըպէտք է խնայէք, պէտք է կռուէք թշնամու հետ մինչեւ որ ձեր հոգին ձեր մարմնից չի հեռացել:

Արտաքին և ներքին թշնամի-
ներից քաջութեամբ պաշտպանել
Թագաւորին եւ Հայրենիքին: Քա-
ջութեամբ—նշանակում է երբէք ոչ մի
թշնամու առաջից յետ չը նահանջուիլ, այլ
գնալ եւ ջարդել նորան, երկիւղ չը կրելով
մահից եւ յիշելով տուած երգումը: Ռուսի
զինուորն երբէք չի հարցրել եւ չը պէտք է
հարցնի թէ նամու որքանութիւնը, այլ պէտք
է հարցնի, թէ ո՞ր է, ո՞ր տեղ է նա, որ-
պէս զի գնայ եւ յաղթի նորան: Քաջ զին-
ուորը պատերազմի սմեհասարսափելի բո-
ւաքն չի դողում, իրան չի կորցնում, այլ հա-
մարձակ յառաջ է գնում ջարդելու, ծած-
կելու թշնամուն իւր սուիճով. նա լաւ է հա-
մարում մեռնել, քան թէ յետ նահանջել:
Ռուսի զինուորի քաջութիւնը, տոկունութիւնն
եւ արիութիւնը նախնիքներիցն են ժառան-

գութիւն մնացել իրեն: 972 թուին Ռուս
իշխան Սվետոսլաւը, որ վագրի արագու-
թեամբ էր յարձակուում թշնամու վերայ,
հանդիպեց պատերազմով Յունաց Չմշկիկ
կայսերը: Երկու կողմի ոյժերը հաւասար
չէին, Յոյները բազմաթիւ էին: Սվետոսլաւը
դարձաւ իւր սակաւաւոր զօրքերին եւ բա-
ցատրեց նորանց իւրեանց դժուար դրու-
թիւնը: Զօրքը նորան պատառիտանց. «կը
մեռնինք եւ չենք արատաւորիլ Ռուսի ա-
նունը. մեռնելը անպատուութիւն չէ:» Նո-
քա կատարեցին իւրեանց խոստումը: Յունաց
100000-աւոր բանակը չը կարողացաւ վնասել
մի բուռն քաջերին: Հարիւրաւոր տարիներ
են անցկացել եւ Ռուսի զօրքի հոգին, քա-
ջութիւնը, արիութիւնն եւ տոկունութիւնը
նոյնն են մնացել: Սուլթոյի «քաջամարտիկ—
հերոսներն» էլ ուրախ երգերով մի օր գրոհ
տուին իւրեանցից տասնապատիկ աւելի զօրեղ

Թշնամու վերայ եւ ջարդեցին նորանց. «քաջամարտիկ—հերոսներն» անց կացան Արպեան երկնաբերձ լեռները անանցանելի կիրճերի միջով եւ խորտակեցին Թշնամու գնդերը:

Բաւական ժամանակ է անցել «քաջամարտիկ—հերոսների փառահեղ յաղթութիւնից ցայսօր, իսկ Ռուսաց զինուորը մի եւ նոյնն է: Բաւական է միայն յիշել վերջին Թուրքական պատերազմի ժամանակ օգոստոս ամսին Շիրեկայի պատերազմը եւ գեներալ Գուրկոյի զօրաբանակի Բալկանեան լեռների վերայով Սօֆիա անցկենալը՝ եւ ահա մենք կը տեսնենք, սր Ռուսաց զինուորը նոյնպէս մեռնում է, որպէս զի չարատաւորի Ռուսի առնունը, նա նոյն «քաջամարտիկ—հերոսն» է: Շիրեկայումը սարի մօտ դարանամուտների ինն վաշտ Օրլովցիք եւ Բրեանցիք դիմադրեցին Տաճկի 19 բառալիօնին: Երկար ժամանակ քաշեց անհաւասար պատերազմը եւ ահա

երկնամբարձ Բալկանի բարձրութեանց վերայ հնչեցին յաղթական երգերը, իսկ ներքեւը մեր «քաջամարտիկ—հերոսները» ջարդեցին, խորտակեցին մեր Թագաւորի եւ Հայրենիքի Թշնամուն եւ ոչնչացրին:

Իսկ համարձակ կարելի է, որ ասել Բալկանեան լեռներից անցնելը, այն լեռներից, որոնց կատարները կորչում են երկնքի ամպերի մէջ, այնպիսի սառնամանիքին, այնպիսի մրրիկների եւ բուքերի միջից՝ առանց ոչինչ անցքի ու ճանապարհի հետքի՝ կարող էին կատարել միայն մեր «քաջամարտիկ—հերոսները»:

Ահա, թէ ինչպէս է եղել մինչեւ ցայսօր Ռուսի զօրքը: Միեւնոյն «քաջամարտիկ—հերոսը» պէտք է դառնաք եւ դուք, երբ կը գնաք պաշտպանել Թագաւորին եւ Հայրենիքը:

Արտաքին Թշնամի: Այն ազգն, այն

ժողովուրդն է, որ մեր Թագաւորի իշխանութեան սահմանից դուրս է գտնուում: Որովհետեւ մենք այս բոլակէս չունինք ոչ մէկի հետ պատերազմ, չունինք ուրեմն եւ արտաքին թշնամիներ, բայց հէնց որ մի ազգի դէմ պատերազմ յայտնուեց, նա դառնում է մեր արտաքին թշնամին:

Ներքին թշնամի:—Պա մեր ընտանի, անարգ, ստորաբարձ թշնամին է, որ մեր մէջ է բնակուած: Նա յանդգնում է չը հպատակել Թագաւորի սրբազան անձին, ուրիշներին էլ հրապուրում է չը հնազանդել եւ հակառակում է Թագաւորի բարերար օրէնքներին: Պա ոչ այլ ոք է, եթէ ոչ խռովարարների, ապստամբների, անպիտանների, աստուածամոռների եւ խղճմտանքը մեռածների մի փոհմակ (шайка). այդպիսի մարդկանց աչքը չի տանում տեսնել իւրեանց մերձաւորի խաղաղ եւ երջանիկ կեանքը: Յա-

ւիտեանս չը պէտք է մոռանանք մեզանից ամէն մէկը՝ ինչ որ արեցին այն գարշելի գազանները. այն ցած վարմունքն եմ ասում, որով նրանք ապացուցեցին, թէ իրանք արդարեւ ժողովրդի թշնամիքն են, Հայրենիքի թշնամիքն են: Խօսքս մեր պաշտելի եւ ամէնքից սիրուած Սրբայի՝ Ալէքսանդր Բ. Ազատարար Թագաւորի փախճանի մասին է: Եւ եթէ այդպէս է, ուրեմն մեզանից ամէն մէկը, որի անունը Ռուս է, պէտք է ամենայն զօրութեամբ աշխատի արմատախիլ անել Հայրենիքի այդ թշնամիներին. մանաւանդ դուք՝ որ կոչուած էք Թագաւորին եւ Հայրենիքը պաշտպանել թրշնամիներից՝ դուք առաւել պէտք է ձգտէք այդ նպատակին, դուք, ասում եմ, որ երգուել էք Աստուծոյ առաջին Թագաւորի փառքի եւ մեծութեան համար, Հայրենեաց հանգստութեան համար չը խնայել ձեր

անձը՝ մինչեւ ձեր արեան վերջին կաթիլը:

Այն ամէն բանի համար, ինչ որ Թագաւորի շահերին հակառակ է, ինչ որ կարող է վնաս և կորուստ պատճառել, լսելուս պէս պարտական եմ ոչ միայն նախապէս տեղեկութիւն տալ, այլև ամէն միջոց պէտք է գործ դնեմ թոյլ չը տալ և առաջն ատենը: Դուք պարտական էք Թագաւորի մեծութեանը վնաս պատճառող անհետեւի եւ անտեղի լուրեր տարածող մարդկանցը բռնել, իշխանութեան կամ ոստիկանութեան ձեռքը մտնել նրանց, որոնք Թագաւորի անձի դէմ վատ են խօսում, պարտական էք բռնել ապօրինի եւ խռովայոյզ գրութիւններ տարածողներին, եւ երբ որ կ'իմանաք չարամիտների ժողովատե-

ղիները, պարտաւոր էք անմիջապէս յայտնել իշխանութեանը: Իսկ այդ ամէնի փոխարէն ինչ է ձեր վարձը, եթէ ոչ Հայրենեաց գոհունակութիւնը եւ Թագաւորի ողորմութիւնը: Անձնատուր մի լինիք Թագաւորի եւ Հայրենիքի թշնամիների ոչինչ հրապուրանքներին եւ ոչ մի խոստումներին, մի խաբուէք փողով, մի վախէք ոչինչ սպառնալիքներից, եւ ով որ կուզէ ձեզ համոզել, չար խրատներ տալ ձեզ քանդելու ձեր երդումը, բռնեցէք եւ իշխանութեանը ներկայացրէք: Գործեցէք քաջաբար եւ անձնապատասխանութեամբ:

Ինչ հաւատացած ամենայն գաղտնիք պէտք է պինդ պահպանեմ: Պինդ պահպանել նշանակում է ամենատեսակ հաւատացած գաղտնիք ոչ որի չը յայտնել՝ ինչ առիթով եւ լինի, թէկուզ տանջեն ու չարչա-

րեն, թէկուզ մահ սպառնան. պէտք է մտածել, թէ գուցէ այդ գաղտնիքից է կախուած շատերի խաղաղութիւնը, ապահովութիւնն եւ մինչեւ անգամ կեանքը: Օրէնքը սաստիկ է պատժում գաղտնիք հրատարակողին: Օրինակ՝ պատերազմի ժամանակ՝ եթէ պահնորդական գծի վերայ կանգնող պահնորդներից մէկը յայտնի ճանապարհի անցքի գաղտնիքը, այնպիսի մեղաւորը՝ նախելով հանգամանքին՝ կարող է ենթարկուիլ մահուան պատժի:

Անպայման հպատակիլ մեծաւորի կամբին — նշանակում է կատարել նորա կամքը առանց դիմադրելու եւ հակաճառութեան. այս երդումը պինդ պահող զինուորներն անյաղթելի են. նոքա կատարելով մեծաւորի հանձարեղ կամքն եւ հրամանները՝ միշտ միասիրտ եւ միահոգի կը

յարձակուին թշնամու վերայ եւ այն ժամանակը ոչինչ չի դիմանալ նրանց: Այս երդմնական խոստումը զինուորական կարգապահութեան հիմքն է:

Ձը հեռանալ այն զօրաբաժնից, որի մէջ դուք գտնուում էք: Մեծ է Ռուսական քաջայաղթ եւ փառաւոր զօրաբանակը, այդ պատճառաւ նա մաս մաս է բաժանած. դոքա են կորպուսները, դիվիզիաները, բրիգադները եւ գնդերը. գնդերն էլ բաղկացած են բատալիօններից եւ վաշտերից (рота): Ծառայութեան մէջ մտած ժամանակ ձեզանից իւրաքանչիւրը մի որ եւ է գնդի մէջ է նշանակուում: Այդ տեղ ահա դուք երդուել էք չը հեռանալ ձեր զօրաբաժնիներից առանց մեծաւորի հրամանի: Հէնց որ գնդի մէջ ընդունուեցաք, գնդապետը ձեզ նշանակում է մի վաշտի մէջ:

Ձեր վաշտումը, որ ձեր համար ամենա-
մերձաւոր զօրաբաժինն է, դուք գտնում
էք ամէն ինչ՝ թէ ձեզ ծառայութեան մէջ
վարժեցնող դաստիարակ եւ ընկերներ եւ թէ
լաւ բարեկամներ, որոնք պատրաստ են կա-
րեկից լինել ձեր վշտերին, ուրախանալ ձեզ
հետ միասին, մասնակից լինել ձեր նեղու-
թիւններին, ձախորդութիւններին, որոնք
յաճախ անբաժան են զինուորական ծա-
ռայութեան մէջ, իսկ կռուի մէջ թշնամու
դէմ նոքա պատրաստ են պաշտպանել եւ
ազատել ձեզ:

Վաշտը զինուորի համար երկրորդ
տունն է, նա պէտք սիրի իւր վսշտը, նա
պէտք է ուրախ լինի նորա բաղդաւորու-
թեան համար եւ տխրի անյաջողութիւն-
ների վերայ:

Այն գունդը, որին դուք պատկանում էք,
ինչպէս ասացինք, ռուսական ամբողջ զօ-

րաբանակի մի մասն է. իսկ զօրաբանակը
մի մեծ զինուորական ընտանիք է, ուրեմն
զօրաբանակի ամէն մի անդամը, թէ ինչ-
պէս մասնաւոր մարդ եւ թէ ինչպէս զօրա-
բանակի մի մասը, պարտական է թշնամու
հետ պատահած ժամանակ պաշտպանել եւ
ազատել իւր ընկերին:

Ազատեցէք, պաշտպանեցէք աներկիւղ նո-
րան, ով չը վերադառնալու մտքով թշնամու
դէմ է դնում, հաւատացած եղէք, որ ձեզ էլ
չեն բարձի թողի անիլ ձեր դժուար բոլէնե-
րում: Պատերազմում՝ զօրաբաժինների մէջ՝
զանազանութիւնը, կարծես, մի տեսակ վերա-
նում է, որովհետեւ ամէնքն էլ մի նուիրական
նպատակ ունին. այն է՝ յաղթել: Շատ անգամ
է պատահում, որ զօրաբաժինները խառնը-
ւում են. ճւտի եթէ պատահի, որ դուք մի
դիպուածով մանէք մի ուրիշ սպայի (օֆիցեր)
կամ ենթասպայի (ունտէր-օֆիցերի) իշխանու-

Թեան ներքոյ, պարտական էք առանց դիմադրութեան կատարել նոյնպէս եւ նորա հրամանները եւ ինչպէս ասացի այն պատճառաւ, որ այդ հրաման տուողը միեւնոյն նպատակն ունի, ինչ որ ձեր մեծաւորն ունէր: Ամէնքի ընդհանուր նպատակը յաղթութիւնն է, յաղթութիւնից յետոյ՝ փառքը, փառքից յետոյ՝ Թագաւորի «շնորհակալ եմ» խօսքը, Նորա շնորհազեղ ուղորմութիւնը, Նորա պարգեւները: Բայց եւ այնպէս հարկաւոր չէ ուրիշին օգնութիւն հասնելու եւ վտանգից ազատելու համար առանց իւր գլխաւորի գիտութեան հեռանալ իւր զօրաբաժնից: Իւրաքանչիւր գունդ ունի իւր պատմութիւնը, գնդի ամէն մի անդամը պարտական է գիտենալ, թէ Նորա մէջ ուրիշներ են գերազանց հանդիսացել, իւր գունդը ինչ ծառայութիւններ է արել Թագաւորի եւ Հայրենիքի համար, նա պէտք է

գիտենայ իւր գնդի պատիւը բարձրացնել թշնամեաց վերայ յարձակուելու. նա ոչ միայն պէտք է նախանձախնդիր լինի իւր զօրաբաժնի պատերազմական փառքին, նա պէտք է խաղաղութեան ժամանակն էլ իւր ժրջան ծառայութեամբն, իւր գերազանց վարքովը պահպանի ու բարձրացնի իւր գնդի բարի անունն ու պատիւը:

Նաո՞ր դէպքեր կան, երբ զինուորը խաղաղութեան ժամանակն էլ կարող է ապացուցանել, որ ինքը Թագաւորի եւ Հայրենիքի բարօրութեան եւ հանգստութեան համար պատրաստ է զոհել իւր անձը:

Նորա պատրաստականութիւնը կերեւայ, երբ նա ճշդութեամբ կը կատարի իւր պահանջողական ծառայութիւնները, իւր անձը չի խնայիլ նեղացածների փրկութեան համար եւ ամէն միջոց ի գործ կը դնի կասկածաւոր եւ չարամիտ մարդիկներին բռնելու:

Շատ օրինակներ են ե ել, երբ Ռուսի զինուորը թէ անցեալ ժամանակներումն եւ թէ մեր օրերը խաղաղութեան միջոցը իւր պարտքը ճշգրտութեամբ կատարել է:

Ահա պահնորդական եւ բերդապահական կեանքից օրինակներ.

1833 թուին, յունիսի 11-ին Աղբերմանի ինվալիդի զօրահատուածի ստորին զինուոր Սիմէօն Պուլիշչուկը գանձարանի մօտ պահնորդ էր ճուղլաղ կոչուած տեղումը: Այդ ժամանակը խիստ երկրաշարժ եղաւ: Դիւանատան բոլոր աստիճանաւորները եւ ծառայողները դուրս փախան փողոց, որ ազատուին, իսկ Պուլիշչուկը՝ չը նայելով՝ որ վտանգը խիստ զգալի էր, չը նայելով՝ որ ինքը կարող էր ամենից առաջ դուրս փախել եւ գլուխն ազատել, այնու ամենայնիւ մնաց իւր տեղումը: Երկրաշարժից յետոյ նորան գտան

իւր տեղումն անշարժ կանգնած՝ հրացանը ձեռքին:

Թագաւոր կայսրն իմանալով այս անցքը բարեհաճեց հրամայել. ստորին զինուոր Պուլիշչուկին իւր օրինակելի անվերութեան եւ խիստ պարտաճանաչութեան համար բարձրացնել ենթ—սպայութեան աստիճանի եւ միանուագ պարգեւ տալ նորան 300 մանէթ, իսկ նորա այս տրարքը հռչակել ամբողջ զօրաբանակի մէջ:

1880 թուին չարագործ մարդիկ ցանկաւով զրկել մեզ՝ Ռուսներին մեր Թագաւոր Կայսրից՝ Ալեքսանդր Բ-ից, Դճուեցին օգը ցնդեցնել Թագաւորի ձմերային պալատը, կարծելով, որ նորա աւերակների տակ Ազատարար Թագաւորը կը ոչնչանայ, բայց Աստուած ազատեց իւր Օծելոյն եւ միայն Ֆինլանդեան թիկնապահ գնդից մի պալատական պահնորդ վնասուեց:

Ծին փետրվարի՝ այն ինչ բոլոր արքայական գերդաստանը ճաշի էր նստած՝ լսուեցաւ մի ստորերկրեայ թնդիւն եւ ամբողջ սեղանատունն երերուեց. ճայթիւնն ամենից առաւել ներգործեց պահնորդների վերայ. բայց Ֆինլանդեան գնդի պահնորդներից եւ ոչ մինը չը թողեց իւր տեղը, չը կորցրեց իրեն, թէեւ վտանգը պարզ եւ մեծ էր:

Սի քանի մարդիկ սպանուեցան եւ ոմանք էլ հաշմանդամ դարձան:

Մեռածների մարմինները մեծ յարգանքի արժանացան, նոցա յուղարկւաւորում էր ինքը Թագաւորն ամբողջ գերդաստանով. իսկ նոցա ընտանիքի համար, ինչպէս եւ բոլոր վիրաւորների ընտանիքի համար, Ռուսաստանի ամէն կողմերից առատ նուիրատուութիւններ ուղարկուեցան: Թագաւորն իւր գերդաստանի հետ նոյնպէս զոհաբերութիւն արաւ: Հաւաքուեցաւ 88325 մ. 61%, կ:

Պահնորդներից եւ ոչ մինը չը մնաց առանց Թագաւորական ողորմութեան, ամբողջ Հայրենիքը սրտալիր գոհունակութիւն յայտնեց Ֆինլանդեան զնդին: Նոցա գերդաստանը ապահովուեցաւ, հաշմանդամներն էլ նոյնպէս, մնացած չը վնասուած պահնորդներից իւրաքանչիւրն էլ ստացան 50-ական մանէթ:

Բայց կան եւ այնպիսի անպիտաններ, որոնք ոչ միայն չեն աշխատում պահպանել իրեանց զօրաբաժնի պատիւն եւ փառքը, ընդհակառակն նախատինք են լինում. դոքա են փախստականները՝ վնասակար անգամները:

Փախստականներից ոմանք յետ են դառնում իւրեանց ծնած տեղը, բայց թէ հառարակութիւնը եւ թէ նոյն իսկ իւր ընտանիքը չեն ընդունում նորան. հայրը մատնում է իւր որդուն՝ ինչպէս մի փախստականի, ինչպէս երդմնադրութ մարդու: Իբ-

րեւ ապացոյց ասածիս՝ ահա ձեզ օրինակներ:

1862 թուին, յունվարի 7-ին Կօրինեան ինվալիդի զօրահատուածից մի ենթ-սպայ Պետրոս Կօնով ժամանակաւոր արձակուած էր իւր գնդից եւ կենում էր իւր ծննդավայրումը՝ Բեղանի նահանգի, Պրօնի գաւառի, Տրօիցկի գիւղումը: Նա մի անգամ գնաց Միխայիլով քաղաքը, այնտեղ պատահեցաւ իւր հարազատ եղբայր, ստորին զինուոր Եւէյ Կօնովին, որ փախել էր ծառայութիւնից Պենզայի բաւալիօնի ներքին պահստագների միջից: Պետրոսը բռնեց իւր եղբորն եւ մատնեց իշխանութեանը:

Թագաւորին առաջարկեցին ենթ-սպայ Կօնովի այնպիսի ուխտապահութեան եւ հաւատարիմ պարտաճանաչութեան մասին. Նա բարեհաճեց պարգեւատրել Կօնովին արծաթէ շքանշանով «ջերմեռանդ» ծառայութեան համար՝ մակագրութեամբ:

1884 թուի, յունվարի 16-ին, Պեչօրեան գնդից մի ջահէլ զինուոր՝ Սերգէյ Միխայիլով անունով՝ փախաւ: Երբ որ նորան վերադարձրին, տուն գնդի դատաստանին: Ահա թէ ինչ ասաց քննութեան ժամանակ Սերգէյ Միխայիլովն եւ իւր ասածները կրկնեց դատարանումը. Ծառայութեան ծանրութիւնների համար չեմ բողոքում, ոչինչ նեղութիւն կամ անարգանքներ չեմ ստացել երբէք, գնացի միայն երկիրս՝ սրտիս տխրութիւնից եւ անգլախաններիս տեսութեան փափագով: Գնացի տուն եւ ծնողացս պատմեցի, որ ծառայութիւնը թողել, հեռացել եմ: Իսկոյն նոքա ինձ ներկայացրին Պօրխովի ռաւիականատունը, որտեղից ինձ ուղարկեցին Պսկով քաղաքը, այնտեղից էլ բերին Ս. Պետրերբուրգ եւ բանտարկեցին:

Ինչպէս որ արեց ենթ-սպայ Կօնովը եւ Սերգէյ Միխայիլովի ծնողքը, նոյնը պար-

տական է անել ամէն մի ազնիւ մարդ եւ
Թագաւորի հաւատարիմ հպատակը. իսկ նո-
քա, որ այդպիսի անպիտաններին կը պաշտ-
պանեն, նրանք արժանի են մի եւ նոյն պատ-
ժին, ինչ որ վայել է փախստականներին:

Զօրաբաժնից փախչողն արժանի է ամե-
նատեսակ անարգանքների եւ նախատինք-
ների, ամէնքը պէտք է զգուեն նորանից:
Եթէ պատահում է, որ խաղաղութեան ժա-
մանակ այսպիսի մարդկանց թոյլ են տա-
լիս մնալ խօսքին եւ երգումին հաւատա-
րիւմների հետ միասին՝ այդ միայն ա-
նում են նորա համար, որ Թագաւորը յոյս
ունի, թէ նրանք կուղղուին, թէ կը յիշեն
իւրեանց տուած երգումը, որ արել են
Աստուծոյ առաջին: Պատերազմի միջոցն այն-
պիսիներին ուղղելու ժամանակ չը կայ,
այն օրը թանգ արժեն միայն ազնիւ, հա-
ւատարիմ, հնազանդ, քաջ եւ անձնագոհ
զինուորները՝ Թագաւորի եւ Հայրենիքի այս

պատուական դաւակները: Պատերազմական
միջոցում հէնց ինչպէս ապացուցուեցաւ, որ
մէկը յօգուտ թշնամու շահերի փախել է,
կամ իւր նշանակուած տեղից հեռացել է,
յանցաւորը Զինուորական Կանոնագրքի 245
յօդուածի համաձայն կենթարկուի մահապատի-
ւի:

Յօգուտ թշնամու շահերի փախել — նշա-
նակում է վախենալ եւ քաշուիլ թշնամուց:
Երկչոտութիւնը զինուորի համար մի ամօ-
թալի գործ է, նա կը մատնի նորան կորստի
եւ կը դատապարտի մահուան, ուստի եւ
ամէն ոք պէտք է սպանի իւր մէջ այդ
յատկութիւնը, մտքումը ծնելուն պէս՝ ար-
մատահան անի նրան: Երկչոտ անուն
ստանալուց վատ բան չը կայ զինուորի հա-
մար, այդպիսի մարդին ամէնքը կը նախա-
տեն, ամէնքը կը խնդան նորա վերայ, կը ծաղ-
րեն, նա տեղ չունի. քաջ եւ կորիճ ընկեր-
ների մէջ:

Այն զինուորը, որ թշնամու գնդակի սու-
լումից աչք կը թերթի, նա, որ թշնամու
սուրն իւր կրծքին շողալուս կը շփոթուի, յետ
կը փախչի եւ պատճառ կը լինի ուրիշներին
էլ իւր հետ տեղի տալու, այնպիսին քաջ եւ
անձնագոհ զինուոր չի, նա մի երկչոտ մարդ
է, որ մոռացել է իւր տուած խոստումը՝
— Թագաւորի եւ Հայրենիքի համար անձը
չը խնայել։ Ուստի այնպիսին Զինուորական
Կանոնագրքի 246 յօդ. համաձայն կը զրկուի
իւր կեանքի բոլոր իրաւունքներից եւ մահուան
կը դատապարտուի՝ զրկուելով իւր բոլոր զին-
ուորական պատիւներից։

Յիշեցէք ամէնքդ, որ փառաւոր մահը ա-
ւելի գերազանց է, քան նախատալից կեանքը,
որ մեռնելն ամօթ չէ։

Բայց փախստականների համար այնքան
իւրեանց զօրաբաժնից հեռանալը չէ անար-
գանք, որքան այն, որ նա Ռուս զինուոր է,
որ դիտմամբ վնասելով իւր մի անդամը,

ստացել է ա ն դ ա մ ն ա խ ե դ անունը։
Եսպիսի դէպքեր թէեւ հազիւ են, բայց տա-
րաբաղդաբար լինում են։

Անդամախեղ կոչուում են նոքա, ո-
րոնք դիտմամբ իւրեանց մարմնի որեւէ
մասը վնասուում են, որ ծառայութիւնից փախս-
տան։ Այդպիսիները մեծ յանցանք են գոր-
ծում եւ իւրեանց նպատակին չեն համնում։
Զինուորական օրէնքին համաձայն անդամ-
նախեղներին էլի վերցնում են ծառայու-
թեան մէջ, բայց պատժի են ենթարկում։

Եթէ մէկն իւր անդամը վնասել է ծա-
ռութեան մէջ, այնպիսին Բարձրագոյն հրա-
մանաւ ոչինչ դէպքում չի արձակուում ծա-
ռայութիւնից եւ իւր ծառայակիցներից վաղ
չի կարողանում հաշուիլ պահեստի մէջ (Въ
запасъ арміи)։

Այնպիսի մարդիկ արժանի են ամէն մի
Ռուսի թուք ու նախատանքին։ Նշանակում
է, որ նոցա մէջ իւրեանց հայրերի արիւնը

չի եռում, այն հայրերի, որ Թագաւորի ու
Հայրենիքի սիրովն ու հաւատարիմ հպատա-
կութեամբը փառաւոր անուն են ստացել,
նշանակում է նոքա չեն կարողանում, չեն
վստահանում իւրեանց գլուխը յետ դնել
հայրենի երկրի եւ սուրբ ծննդավայրի համար:

**Զը հեռանալ ձեր դրօշակից, գը-
նալ նորա քամակից, որքան ողջ էք:**

Դրօշակը միեւնոյն է, ինչ որ խաչվառ:

Դրօշակը պարգեւում է ինքը Թագա-
ւոր Կայսրն առանձին հրովարտակով: Այս
խօսքերովն է վերջանում այն հրովարտակը.
«Հրամայում ենք համաձայն կանոնի օծել
այս դրօշակը եւ գործ ածել Մեր եւ
Հայրենիքի ծառայութեան մէջ հաւատար-
մութեամբ եւ եռանդով, ինչպէս որ յատուկ
է Ռուսաց ղինուորութեանը:» Այդ պատ-
ճառաւ դրօշակը զօրաբաժնին յանձնելուց
յառաջ՝ ամբողջ զօրաբաժնի առաջին մար-

թանք են կատարում եւ օծում: Դրօշակը
ամէն մի ղինուորական ծառայողի յիշեցնում է
այն ամէնը, ինչ որ իւր համար սուրբ եւ նուի-
րական է. այն է՝ հաւատը, Թագաւորը եւ Հայ-
րենիքը: Հաւատը յիշեցնում է իւր վրայի
խաչով, Թագաւորին յիշեցնում է նորա-
նով, որ կտաւ ի վրայ Թագաւորի անուան
սկզբնատառերը կան, իսկ հայրենի դրօշը --
երգլխեան արծիւը յիշեցնում է Հայրե-
նիքը:

Որպէս զի ամէն մէկը կարողանայ տեսնել
այս սուրբ խաչվառն եւ ազօթել նորա առա-
ջին, նորան տնկում են մի փայտի վերայ
եւ մի արժանաւոր ենթասպայ կրում է զօրքի
առաջին:

Ուրեմն դրօշի վերայ դուք գտնում էք
այն ամէնը, ինչ որ երգուել էք պաշտպա-
նել մինչեւ ձեր վերջին արեան կաթիլը:
Պաշտպանելով դրօշակը՝ դուք պաշտպա-
նում էք հաւատը, Թագաւորին եւ Հայրե-

ներքը: Եւ ահա ապացոյց, որ դուք ճշմարիտ
որ պատրաստ էք այս սրբազան եւ ամէն
մի Ռուսի համար նուիրական սրբութեան
վերայ ձեր անձը դնել: դուք երդուել էք
հետեւել նորան մինչև կենդանի էք:
Ոյ որ կը թողու, կը հեռանայ դրօշակից, նա
հեռանում է իւր զօրաբաժնից, նա մոռա-
նում է իւր հաւատը, Թագաւորին եւ Հայ-
րենիքը եւ ուրեմն այնպիսին երկչոտ եւ դա-
ւաճան է: Դրօշակը թշնամուն տալը ամե-
նամեծ նախատինք է, ամենաբարձր ան-
պատուութիւն է, այդ միեւնոյն է, թէ մարդ-
ինքն իրեն մատնում է խայտառակութեան,
թոյլ է տալիս ոտնատակ տալու իւր բոլոր
սրբութիւնները: Դորանից ամենաճանր յան-
ցանք չը կայ:

Որ ամէնքը հասկանան, թէ դրօշակը
կորցնելու համար ինչ պատասխանատուու-
թիւն ունի այն զօրաբաժինը, որի պաշտ-
պանութեանն է յանձնուած դրօշակը, ամէն-

քի առաջին կարգում են Զինուորական քրէա-
կան Օրինագրքի յօդուածները:

Ահա ինչ է ասում 247 յօդուածը.

Պատերազմում դրօշակը կորցնելու համար
այն զօրաբաժինը, կամ զօրահատուածը, որին
պատկանում էր դրօշակը, եթէ ամէն հնարք
չի գործ դնում ազատել, նոքա՝ որոնց յանձ-
նուած էր դրօշի պահպանութիւնը, դատա-
պարտուում են զրկուելու բոլոր իրաւունք-
ներից եւ մահուան պատժին ենթարկուե-
լու՝ գնդակահար լինելով, իսկ զօրաբաժինը
ցրիւ է տրուում զանազան բաժինների մէջ:

Դուք տեսնում էք, որ իւր դրօշակը չը
պահպանող զօրաբաժինը, ինչպէս պարտա-
մոռ եւ երգմնագանց մի բաժին, ունելով
իւր մէջ շատ անպիտան երկչոտ մարդիկ,
ցրիւ է տրուում եւ ոչնչանում է, իսկ ում
ձեռքից որ խլուել է, որոնք չեն կարողացել
պաշտպանել, նոքա գնդակահար են լինում:
Ուղիղն ասած՝ նախանձելի չէ այն մարդկանց

վիճակը, որոնք ցրուած են այս ու այն զօրաբաժինների մէջ, նոցա ճակատին դրոշմուում է Ռուսի զինուորի համար նախատական խօսքը « երկչոտ »: Պատերազմի ժամանակ դրօշակը կորցնելու նախատինքը հրատարակուում է ամբողջ Հայրենիքի մէջ, որովհետեւ առանձին Բարձրագոյն հրամանով դրօշազուրկ զօրաբաժինը ոչնչանում է:

Շատ օրինակներ կան, երբ ռուս զինուորը կարողացել է պաշտպանել իւր դրօշակը, եւ միայն այն ժամանակն է ձեռք քաշել իւր սրբութիւնից, երբ ոյժը չի ներել իրեն:

1877 թուին, հոկտեմբերի 12-ին Պաւլովեան Լէյք գլխարդի գնդի 4-րդ բաժնի լիօնը յարձակում գործելով Գօրնօ—Դուբնեակի ընդունի վրայ՝ սաստիկ վնասուեց: Բաժնի լիօնի դրօշակիրն էր եմթ—սպայ Միտրօֆան Իվանովը: Նա հասկանում էր, թէ ինչպիսի նուիրական բան է յանձնուած

իրեն, նա զգում էր որ բաժնի լիօնի պատիւն եւ փառքն իւր ձեռքումն է:

Պատերազմի սարսափելի ըոպէին՝ դրօշակրի մօտ նշանակուած երկու ընթերականները (ассистенты) նկատում են, որ Իվանովն երերուում է:

Նոքա մօտենում են Իվանովին եւ կամենալով պաշտպանել դրօշը՝ հարցնում են, քեզ ի՞նչ պատահեցաւ: Միտրօֆան Իվանովը հազիւ կարողանալով ոտքի վերայ կանգնել՝ սաստիկ հայեացք ձգեց ընկերակիցների վերայ եւ ասաց. « Ես դեռ կենդանի եմ »:

Եւ արդարեւ, չը նայելով իւր ստացած մահացու վէրքին, նա հպարտութեամբ կրում էր դրօշակը: Դրօշակը մի քանի տեղից ծակծկոտած էր, Միտրօֆան Իվանովն արենշաղախ էր եղել, բայց չէր ուզում բաժանուիլ իւր սրբութիւնից, մինչդեռ ոյժը նրան ներում էր ոտքի վերայ մնալ: «—Հեռացէք, յորդորում էր Իվանովին

ընթերական, տեսնելով որ ողորմելին բոպէ առ բոպէ թուլանում է:

— «Նղբայր, ես դեռ չեմ մեռել, երբ կը մեռնեմ, դրօշակը դու կը կրես, տեսնո՞ւմ ես՝ ինչպէս եմ ման գալի: Նա կամեցաւ ոտը բարձրացնել, բայց քիչ մնաց վայր էր ընկնում:

Նրկար ժամանակ դեռ տանում էր Միտրօֆան Խլանովը՝ սայթաքելով եւ շուտ շուտ կանգ առնելով՝ որ մի խոր հոգւոյ քաշի. վերջապէս երբ խապառ ուժահատ եղաւ, նա սփրթնած ինչպէս բաթան, հազիւ արտասանեց «վերցրու»: Ասաց եւ դրօշակը տուեց ընթերակային: Միւս ընթերական տեսնելով, որ Խլանովը վայր է ընկնում եւ հազիւ է շնչում, մօտ վազեց նորա գլուխը բռնելու, բայց արդէն ուշ էր: Միտրօֆան Խլանովը մեռած ընկած էր:

Հանգուցեալն իրեն արժանաւոր փոխանորդ էլ ընտրեց: Հէնց ինչպէս ընթերական

վերցրեց դրօշակը, խոկոյն նրան վիրաւորեցին. բայց նորա վէրքը կապեցին եւ նա հպարտութեամբ յառաջ տարաւ դրօշակը՝ թաթախելով իւր սեպհական արիւնով:

Իեռ շատ օրինակներ կարելի էր բերել, անցեալից եւ մօտ օրերից, թէ ինչպէս Ռուսի զինուորը պաշտպանել է դրօշակը:

Նմանեցէք այն հերոսներին. դուք ոչ միայն ձեր կենդանութեան ժամանակ փառք եւ պատիւ կը վաստակէք, ձեր մահից յետոյ էլ չեն մոռացուիլ ձեր անունները եւ քաջագործութիւնները, ինչպէս չեն մոռացուում ձեր նախնիքներինը եւ պապերինը:

Վերջին երգումը որ արել էք, որով վերջացրել էք ձեր խոստումը, այդ այն է՝ որ դուք ուխտել էք միշտ պահպանել ձեզ այնպէս, ինչպէս վայել է ազնիւ, հոււատարիմ, հնազանդ, քաջ և անձնագոյ մարդին: Աղաչեցէք Աստուծուն, որ օգնի

ձեզ կատարել ձեր ուխտը Թագաւորի եւ
Հայրենիքի ծառայութեան մէջ:

Աղնիւ վարուել—նշանակում է այն-
պէս վարուել, որ ոչ մարդիկն եւ ոչ ձեր
խիղճը, որ ամենախիստ դատաւորն է, չը
կարողանան նախատել, թէ դուք չը կա-
րողացաք ձեր կարողութեան չափ կատարել
ձեզ յանձնուած գործերը:

— **Անճնազոհութեամբ գործել**—
նշանակում է յանձնած գործը արագութեամբ
եւ խոհեմութեամբ կատարել: Այդ պատ-
ճառաւ մինչեւ ձեզ յանձնածը կատարելը
դուք շտապով կշռեցէք ձեր մէջ, խորհեցէք
եւ երբ համոզուեցաք, որ լաւ հասկացել էք
ամէն բան, չափել կշռել էք, այն ժամանակ
միայն գործեցէք:

Առաւել լաւ է մի քանի անգամ հարց ու
փորձ անել, մտածել, քան թէ շտապաւ կա-
տարել, կամ խոհեմութեամբ չը գործել.

անխոհեմ շտապողականութիւնը
առանել վնաս կը բերի, քան թէ օգուտ,
մանաւանդ՝ պատերազմական միջոցը:

Յիշեցէք, ուրեմն, ձեր երգումը, յիշեցէք,
որ դուք հաստատել էք ձեր երգումը՝ մեր
Փրկչի խաչն ու աւետարանը համբուրելով,
մի մոռանաք, որ այս երգումն է զինուորի
կեանքի հիմունքը, նորա հոգին: Կատարե-
լով ձեր երգումը՝ դուք նմանեցէք ձեր փա-
ռաւոր նախնիքներին:

Նա միայն չի հասկանում երգման սրբու-
թիւնն ու վսեմութիւնը, ով Աստուծոն մո-
ռացել է, ով իր խիղճը կորցրել է, որի
համար ոչինչ սուրբ բան չը կայ, որի համար
Հայրենիքի մեծութիւնը, փառքն եւ բարօ-
րութիւնը ոչինչ չարժեն: Երգմնազանցու-
թիւնն անպատիժ չի մնալ. երգմնադրուժը,
եթէ մարդկային դատաստանից էլ փախս-
տայ, Աստուծոյ դատաստանից չի կարող
երբէք փախչել: Ով երգումը սրբութեամբ

եւ իսկութեամբ կը կատարի, նա թող բոլոր
բովիւն վստահ լինի, որ իւր ազօթքը Աստուծոյ
առաջին եւ ծառայութիւնը Թագաւորի առաջին
ընդէն ի զուր չեն անց կենալ, չեն կորչիլ:

ԵՐԴՄԱՆ ԵՒ ԴՐՕՇԱԿԻ ՆԸ ՇԱՆԱԿՈՒԹԻՒՆԸ

Երդումը մի ուխտ է, որ անում եմ եւ
Աստուծոյ առաջին, լինել ազնիւ, հաւատա-
րիմ, հնազանդ, քաջ եւ անձնուէր պատրաս-
տական ծառայ Թագաւորին, Նորաձառան-
գին եւ Հայրենիքին:

Դրօշակը մի սուրբ խաչվառ է, որի ետեւ
էից պէտք գնան ամեն տեղ իւրեանց երդ-
ման հաւատարիմ զինուորներն եւ պաշտ-
պանեն մինչեւ արեան լերջին կաթիլը:

Տօժիւն

2013

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0048471

